

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon suorittaneen työ on ammatillista asiakastyötä ehkäisevässä, kuntouttavassa, hoidollisessa, toipumista edistävässä, haittoja vähentävässä tai asumispalveluja tukevassa työssä sosiaali- ja terveysalalla.

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon pakolliset tutkinnon osat antavat valmiudet työskennellä mielenterveys- ja päihdetyössä asiakkaiden sekä heidän lähi- ja läheisverkostojen kanssa.

Valinnaiset tutkinnon osat on laadittu siten, että niiden suorittaminen edellyttää opiskelijalta mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon pakollisten tutkinnon osien sisällön hallintaa. Valinnaiset tutkinnon osat syventävät ja laajentavat opiskelijan osaamista ja antavat valmiuksia työskentelyyn erilaisin välinein ja menetelmin asiakkaiden, toimijoiden ja yhteisöjen kanssa.

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon suorittaneen työ perustuu eettisesti kestäviin periaatteisiin. Tutkinnon suorittanut osaa toimia asiakaslähtöisesti ja ihmistä kunnioittavasti. Hän osaa käyttää työssään alan tietoperustaa ja työmenetelmiä sekä hyödyntää työssään alan lainsäädännön ja palvelujärjestelmän tuntemusta.

Tutkinnon suorittanut osaa perustella työssään tekemänsä ratkaisut ja valinnat sekä arvioida niiden vaikutuksia moniammatillisen työyhteisön jäsenenä. Tutkinnon suorittanut osaa huolehtia työhyvinvoinnistaan ja käyttää työnohjausta sekä koulutusta työnsä tukena. Työn laadun kehittäminen edellyttää tutkinnon suorittaneelta kykyä ja halua oman ja työyhteisön toiminnan jatkuvaan arviointiin, itsensä kehittämiseen ja sisäiseen yrittäjyyteen.

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon suorittaneen työ on asiakkaiden sekä heidän lähi- ja läheisverkostojensa kanssa tehtävää ehkäisevää, kuntouttavaa, hoidollista, toipumista edistävää, haittoja vähentävää tai asumispalveluja tukevaa mielenterveys- ja päihdetyötä.

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinnon tutkintokohtaisista terveydentilavaatimuksista määrätään Opetushallituksen määräyksessä "Opiskelijan terveydentilaa koskevat vaatimukset ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa". Määräyksessä tutkinto on vielä Päihdetyön ammattitutkinnon nimellä.

Perusteen nimi	Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto
Määräyksen diaarinumero	OPH-138-2018
Korvattavat määräykset	2/011/2013
Koulutuskoodit	Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto (374115)
Voimaantulo	01.08.2018

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	2
2.1. Ammatillisuuden toteuttaminen mielenterveys- ja päihdetyössä, 50 osp (200624).	2
2.2. Lähi- ja läheisverkostoissa toimiminen, 50 osp (200627).	5
2.3. Digitaalisessa vuorovaikutuksessa toimiminen, 25 osp (200625).	8
2.4. Laajentuvassa yhteisössä toimiminen, 25 osp (200626).	10
2.5. Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmien käyttäminen, 25 osp (200628).	12
3. Käsitteet.	15

1. Tutkinnon muodostuminen

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto muodostuu pakollisista (100 osaamispistettä) ja valinnaisista tutkinnon osista (50 osaamispistettä). Pakolliset tutkinnon osat ovat: Ammatillisuuden toteuttaminen mielenterveys- ja päihdetyössä (50 osaamispistettä) ja Lähi- ja läheisverkostoissa toimiminen (50 osaamispistettä). Valinnaiset tutkinnon osat, joista on valittava vähintään 50 osaamispistettä, ovat Digitaalisessa vuorovaikutuksessa toimiminen (25 osaamispistettä), Laajentuvassa yhteisössä toimiminen (25 osaamispistettä) ja Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmien käyttäminen (25 osaamispistettä). Toisena valinnaisena tutkinnon osana voi suorittaa vähintään 25 osaamispisteen laajuisen tutkinnon osan ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta.

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT 100 OSP
Ammatillisuuden toteuttaminen mielenterveys- ja päihdetyössä, 50 osp, P
Lähi- ja läheisverkostoissa toimiminen, 50 osp, P
VALINNAISET TUTKINNON OSAT 50 OSP
<i>Valitaan 50 osaamispistettä.</i>
Digitaalisessa vuorovaikutuksessa toimiminen, 25 osp
Laajentuvassa yhteisössä toimiminen, 25 osp
Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmien käyttäminen, 25 osp
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta
<i>Tutkintoon voi sisällyttää ammatillisen tutkinnon osan ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta vähintään 25 osaamispisteen laajuisesti.</i>

2. Tutkinnon osat

2.1. Ammatillisuuden toteuttaminen mielenterveys- ja päihdetyössä, 50 osp (200624)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia ammatillisesti asiakkaan kanssa
- huolehtia työturvallisuudestaan ja työhyvinvoinnistaan
- asettaa itselleen kehittämistavoitteita.

Arviointi

Opiskelija toimii ammatillisesti asiakkaan kanssa.

Tietoperustan ja säädösten mukaan toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• perustelee toimintaansa ensisijaisesti näyttöön pohjautuvalla tiedolla päihderiippuvuuksista, muista riippuvuuksista, mielenterveyden häiriöistä, psykiatrisista sairauksista ja niiden erilaisista hoitomuodoista • toimii työtä ohjaavien kansallisten ja kansainvälisten säädösten ja suositusten mukaisesti • hakee tietoa valmisteilla olevista säädösmuutoksista ja tiedottaa niistä asiakkaille tarpeen mukaan • ottaa asiakastyössään huomioon työn erityispiirteitä, kuten itsemääräämisoikeus, salassapito, ilmoitusvelvollisuus, tahdosta riippumaton hoito, lastensuojelu ja tietoturvallisuus.

Ammattieettisten periaatteiden mukaan toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii työssään mielenterveys- ja päihdetyön ammattieettisten periaatteiden ja arvojen mukaisesti • tunnustaa ja vahvistaa asiakkaan omaa asiantuntijuutta • kohtaa asiakkaan yksilöllisesti ja kunnioittavasti • tukee aktiivisesti asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta • kunnioittaa asiakkaiden erilaisia elämäntapomerkkejä ja kulttuuritaustoja • huomioi asiakkaan sukupuoli-identiteetin sekä seksuaalisuuden moninaisuuden ja toimii sukupuolitietoisesti kohdaten asiakkaan yksilönä ilman ennalta määritettyjä sukupuoliodotuksia • perehtyy monipuolisesti asiakkaan nykyiseen tilanteeseen ja historiaan • ottaa puheeksi asiakkaan kanssa tämän kohtaamat ympäristön asenteet • ottaa puheeksi asiakkaan kanssa hänen omien uskomustensa vaikutukset toipumiseen ja arjen hallintaan.

Asiakkaan kanssa työskenteleminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tekee riittävän kattavan kartoituksen yhdessä asiakkaan kanssa hänen elämäntilanteestaan, arjen hallinnastaan, voimavaroistaan ja sosiaalisista verkostoistaan • tunnistaa asiakkaan kanssa hänen mielenterveyttään vahvistavia sekä uhkaavia tekijöitä ja mahdollisia kriisitilanteita • laatii yhdessä asiakkaan kanssa asiakassuunnitelman tai ohjaa tarvittaessa muun ammattiavun piiriin • käyttää soveltuvien osin motivoivaa haastattelua tai psykoedukatiivista menetelmää tukiessaan asiakasta • soveltaa ammatillisesti vuorovaikutussuhteessa tietoaan erilaisista ilmiöistä, kuten kuuntelu, luottamus, valta ja vastuu, distanssi, transferenssi ja vastatransferenssi, defenssit sekä vastarinta • käyttää tarvittaessa työssään muita asiakkaalle soveltuvia menetelmiä, kuten lääkinnällinen ja sosiaalinen kuntoutus • käyttää tarkoituksenmukaisia ryhmähoidon muotoja • toimii tarvittaessa yhteisöhoitoon periaatteiden mukaisesti • viestii ja kommunikoi vuorovaikutteisesti omalla äidinkielellään ja selviytyy työtilanteista yhdellä vieraalla kielellä.

Palvelujärjestelmässä toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii tarkoituksenmukaisesti asiakkaan tarpeita ja tavoitteita tukien palveluverkostossa • hyödyntää yhdessä asiakkaan kanssa tietoa työyhteisön keskeisimmistä yhteistyökumppaneista ja -verkostoista • toimii moniammatillisissa ja integroiduissa sosiaalityön, perusterveydenhuollon, kuntoutuksen, erikoissairaanhoidon ja kolmannen sektorin verkostoissa • ottaa huomioon työssään asiakkaiden tasa-arvoisuuden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden • ottaa huomioon työssään kestävä kehityksen sosiaaliset, ekologiset ja taloudelliset periaatteet.

Perushoidon toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii aseptisesti perushoidollisissa toimenpiteissä • ohjaa, seuraa ja toteuttaa asiakkaan somaattisiin sairauksiin liittyvää hoitoa ja tukee toimintakykyä ammattipätevyytensä mukaisesti • havainnoi, mittaa ja arvioi ammattipätevyytensä mukaisesti asiakkaan peruselintoimintoja • havainnoi, mittaa ja arvioi ammattipätevyytensä mukaisesti ja asiakaslähtöisesti asiakkaan ihon ja hygienian hoitoa, nestetasapainoa, ravitsemustilaa, erityistoimintaa, unta ja lepoa sekä ohjaa ja tukee liikunnassa • tuntee infektiosairauksien varotoimet ja toimii niiden mukaisesti.

Ensiavun antaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• antaa ensiavun EA1-tasoisesti • toimii ensiaputilanteissa ammatillisesti ottaen huomioon kokonaistilanteen ja hoidon jatkuvuuden.

Lääkehoidon toteuttaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• noudattaa lääkehoitoa koskevia säädöksiä ja suosituksia sekä työyksikkökohtaista lääkehoitosuunnitelmaa • hallitsee lääkehoidon terminologian ja turvalliset lääkkeenantotavat ammattipätevyytensä mukaisesti • tunnistaa yleisimmät lääkkeiden vaikutukset sekä väärinkäytön seuraukset • hyödyntää tietoa käytettävistä lääkkeellisistä hoito-ohjelmista, kuten katkaisu- ja vieroitushoito, kyllästyshoito ja korvaushoito tai raittiutta tukevat lääkevalmisteet • seuraa lääkkeiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia, tunnistaa yleisimpiä haitta- ja sivuvaikutuksia ja mahdollisia lääkkeiden väärinkäytön ilmiöitä sekä tiedottaa niistä ja ehkäisee niitä • tukee kannustaen asiakasta hänelle määrättyjen lääkkeiden virheettömässä annostelussa ja käytössä • pitää yllä lääkehoidon osaamistaan ammattipätevyytensä mukaisesti.

Opiskelija huolehtii työturvallisuudestaan ja työhyvinvoinnistaan.

Työturvallisuudesta huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii asiakasturvallisuutta edistävien ohjeiden mukaisesti • noudattaa työturvallisuutta edistäviä säädöksiä ja ohjeita • ennakoii ja ennaltaehkäisee uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteiden syntymistä ja raportoi havaitsemistaan työturvallisuusriskeistä • toimii vastuullisesti uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteissa toimintaohjeita noudattaen.

Omasta työhyvinvoinnista huolehtiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• huolehtii kokonaisvaltaisesti hyvinvoinnistaan ja tunnistaa työssäjaksamisensa rajat • käyttää ergonomisesti oikeita työtapoja • tunnistaa työn kuormittavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät ja edistää osaltaan niiden vähentämistä työyhteisössä • käyttää säännöllisesti työryhmän tukea, mentorointia tai työnohjausta omassa työssään ja ammatillisessa kasvussaan • hakee tietoa työtä ja työsuhdetta määrittelevistä säädöksistä ja määräyksistä ja ottaa ne mahdollisuuksien mukaan huomioon toiminnassaan.

Opiskelija asettaa itselleen kehittämistavoitteita.

Omaan työhön vaikuttavien arvojen, asenteiden ja ammatillisuuden kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi kriittisesti ajatteluaan ja ammatillista toimintaansa ohjaavia arvoja, asenteita ja tietoperustaa • arvioi arvojensa ja asenteidensa vaikutusta asiakassuhteeseen • arvioi arvojaan ja asenteitaan suhteessa työyhteisön ja organisaation arvoihin.

Ammattitaidon kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• asettaa itselleen perusteltuja kehittymistavoitteita • kehittää toimintaansa erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä, digitaalisen tiedon hankinnassa ja erilaisten sovellusten käytössä • kehittää omaa mielenterveys- ja päihdetyön ammatillisuuttaan ja näyttöön perustuvan tiedon hallintaa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asiakastyössä ehkäisevää, hoidollista, kuntouttavaa, asumispalvelua tukevaa, toipumista edistävää tai haittoja vähentävää mielenterveys- ja päihdetyötä tekevässä ympäristössä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.2. Lähi- ja läheisverkostoissa toimiminen, 50 osp (200627)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- käsitellä mielenterveys- ja päihdekysymyksiä lähi- ja läheisverkostojen kanssa
- toimia lähi- ja läheisverkostotyötä määrittävien säädösten ja ammattietiikan mukaan
- toimia oman alansa asiantuntijana moniammatillisessa yhteistyössä
- arvioida omaa osaamistaan moniammatillisessa lähi- ja läheisverkostojen työssä.

Arviointi

Opiskelija käsittelee mielenterveys- ja päihdekysymyksiä lähi- ja läheisverkostojen kanssa.

Tilanteen kartoittaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää dialogisuutta työvälineenä perheen, lasten, läheisten ja verkoston jäsenten kanssa työskennellessään • vahvistaa monipuolisesti asiakkaan, lasten, perheen sekä lähiverkoston voimavaroja • kartoittaa kokonaisvaltaisesti päihteiden käytön ja mielenterveysongelmien vaikutukset perheeseen, lapsiin, läheisiin ja asiakkaan työyhteisöön • ottaa tarkoituksenmukaisesti huomioon läheiset ja asiakkaan työyhteisön osana kuntoutusta ja toipumista • ottaa luontevasti puheeksi mielenterveyden häiriöt ja päihteiden käytön tai muut riippuvuudet sekä niihin liittyvät asiat asiakkaan eri-ikäisten läheisten kanssa • ottaa puheeksi ja huomioi mahdollisen lähisuhdeväkivallan lähi- ja läheisverkostotyössä ja ohjaa tarvittavan avun saannissa • käyttää tarvittaessa soveltuvia digitaalisia välineitä tilanteen kartoittamiseen.

Tavoitteista sopiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• sopii tavoitteista yhteistyössä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa • valitsee toimintatapansa asiakkaan muutosvaiheen mukaisesti ja huomioi asiakkaan osallisuuden • käyttää soveltuvien osin motivoivan haastattelun ja psykoedukaation perustaitoja verkostossa • varmistaa asiakkaan saavan riittävästi tietoa sairautensa tai riippuvuutensa hoidosta ja toipumisesta.

Työskentely lähi- ja läheisverkostoissa	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• toimii tarkoituksenmukaisesti verkostojen kokoonkutsujana • kertoo konkreettisesti verkoston kokoontumisen tarkoituksen ja osallistujien roolit verkostossa • keskustelee dialogisesti verkoston kanssa • rohkaisee verkoston jäseniä avoimeen keskusteluun • varmistaa kaikkien osallistujien näkökulmien tulevan kuulluiksi • luo turvallisen ja voimavarakeskeisen ilmapiirin asioiden käsittelyyn • käyttää tarvittaessa soveltuvia digitaalisia välineitä verkostotapaamisissa.

Vanhemmuuden ja lasten aseman tukeminen lähi- ja läheisverkostoissa	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tukee vanhemmuutta erilaisissa perheen tilanteissa ottaen huomioon lapsen edun - ottaa lapsen roolin ja kokemukset rakentavasti puheeksi asiakkaan kanssa - auttaa vanhempaa tunnistamaan lapsen tilannetta ja kokemuksia - auttaa vanhempaa pohtimaan lapsen hyvinvointia ja tuen tarvetta - antaa tukea tai keinoja turvallisten rajojen asettamiseen - ottaa lasten kanssa tarvittaessa puheeksi perheen tilanteen - tunnistaa oman osaamisensa rajat ja hakee tarvittaessa tukea tilanteeseen.

Opiskelija toimii lähi- ja läheisverkostotyötä määrittävien säädösten ja ammattietiikan mukaan.

Säädösten mukaan toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- toimii ajantasaisten ja keskeisten mielenterveys- ja päihdetyötä koskevien säädösten mukaisesti lähi- ja läheisverkostotyössä - toimii huolehden asianmukaisesti salassapitovelvollisuudesta ja luottamuksellisuudesta - toimii säädöksissä mainitun ilmoitusvelvollisuuden mukaisesti - ottaa työssään huomioon asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet.

Ammattieettinen toiminta	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- arvostaa perheen arvoja, kasvatusta ja kulttuuria - toimii kunnioittavasti eri kulttuureista tulleiden ja monikulttuuristen perheiden kanssa - kunnioittaa perheiden yksityisyyttä - ottaa huomioon lähi- ja läheisverkoston jäsenten erilaiset roolit suhteessa asiakkaaseen - tunnistaa perheen elämänkulun vaiheet ja niihin liittyviä muutoksia.

Opiskelija toimii oman alansa asiantuntijana moniammatillisessa yhteistyössä.

Moniammatillisessa verkostotyössä toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tunnistaa selkeästi oman työyhteisönsä perustehtävän - ottaa huomioon eri toimijoiden vastuun, roolin ja työnjaon - tuo aktiivisesti omaa osaamistaan verkoston käyttöön - käyttää tarkoituksenmukaisesti ja asiakaslähtöisesti apunaan muiden asiantuntijoiden osaamista - tunnistaa moniammatillisen yhteistyön esteitä ja toimii omalta osaltaan yhteistyötä edistävästi ja tavoitteellisesti.

Opiskelija arvioi omaa osaamistaan moniammatillisessa lähi- ja läheisverkostojen työssä.

Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi omaa toimintaansa moniammatillisen yhteistyön tekijänä ja hyödyntää monipuolisesti saamaansa palautetta • arvioi rakentavasti yhteistyön toteutumista ja kehittämistarpeita verkoston kanssa • ymmärtää tiedon jakamisen merkityksen moniammatillisen toiminnan toteutuksessa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asiakkaan ja tämän lähi- ja läheisverkostojen kanssa ehkäisevän, hoidollisen, kuntouttavan, asumispalveluja tukevan, toipumista edistävän tai haittoja vähentävän mielenterveys- ja päihdetyön ympäristössä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.3. Digitaalisessa vuorovaikutuksessa toimiminen, 25 osp (200625)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- käyttää digitaalisia työvälineitä asiakastyössä
- kehittää digitaalisten työvälineiden käyttöä
- kehittää omia ja työyhteisön digitaalisia valmiuksia.

Arviointi

Opiskelija käyttää digitaalisia työvälineitä asiakastyössä.

Eri työvälineiden soveltuvuuden arviointi	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tunnistaa luotettavat ja turvalliset digitaaliset toimintaympäristöt • arvioi, milloin asiakkaalla on valmiudet digitaalisten välineiden kautta toimivaan hoitosuhteeseen • tunnistaa ja ennakoi tilanteita, joissa asiakas tarvitsee digitaalisten palveluiden sijasta muita palveluja • motivoi asiakasta matalan kynnyksen digitaalisten työvälineiden käyttöön • etsii yhdessä asiakkaan kanssa hänelle sopivia digitaalisia apuvälineitä, strukturoituja hoito-ohjelmia ja vertaistukiryhmiä hoidon eri vaiheissa • ohjaa asiakasta digitaalisten sovellusten käytössä ja asianmukaisen tiedon löytämisessä • arvioi erilaisten digitaalisten työvälineiden hyödyllisyyttä hoidon eri vaiheissa.

Etävuorovaikutuksen edellytysten varmistaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• ennakoi tilanteen, jolloin digitaalinen yhteys ei toimi • valmistaa asiakkaan tilanteeseen etukäteen • säilyttää ammatillisuuden teknisessä ongelmatilanteessa • sopii pelisäännöt yhteyden ottamisesta, suhteen kestosta ja yhteyksien lukumäärästä yhdessä asiakkaan kanssa • sopii yhteydenpidon sisällöstä ja keskustelun muodosta, kuten haastattelu, vapaamuotoinen keskustelu tai teemoittelu • arvioi yhdessä asiakkaan kanssa tilanteen onnistumisen.

Luottamuksellisen suhteen rakentaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi yhdessä asiakkaan ja verkoston kanssa, milloin digitaalinen asiakassuhde on mahdollinen ja hyödyllinen • korostaa digivälinein tapahtuvan asiakastilanteen luottamuksellisuutta, tallentamattomuutta ja yksityisyyttä • varmistaa, että asiakas on tullut ymmärretyksi ja ymmärtänyt keskustelujen sisällön • ottaa huomioon muut erityiset tekijät, jotka vaikuttavat digitaalisessa suhteessa luottamuksen ja yhteyden syntyyn, kuten molemmin puolin häiriötön työtila • valmistautuu etukäteen tilanteeseen ja suunnittelee keskustelun kulun • huolehtii, että keskustelussa on selkeä aloitus ja lopetus • valmistautuu yllättäviin tilanteisiin ja toimii niissä ammatillisesti • ilmaisee luontevasti empatiaa ja läsnäoloa digitaalisessa etävuorovaikutuksessa.

Opiskelija kehittää digitaalisten työvälineiden käyttöä.

Digitaalisten työvälineiden hyödyntäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• tunnistaa yleisesti tilanteet, joissa digitaalinen vuorovaikutus on asiakkaan kannalta toimiva • löytää uusia asiakasryhmiä digitaalisten työvälineiden avulla • käyttää työyhteisön sopimusten mukaisesti vaikuttamisessa ja viestinnässä erilaisia sosiaalisen median välineitä • viestii valitsemastaan aiheesta tai tapahtumasta sosiaalisessa mediassa • käyttää sosiaalista mediaa tiedottamiseen ja vaikuttamiseen kuten uudet tutkimustulokset ja ajankohtaiset tapahtumat • liittyy ammattilaisena sosiaalisessa mediassa tai internetissä käytävään keskusteluun tavoitteenaan vaikuttaa mielipiteisiin, kuten ennakkoluulojen vähentäminen tai hoitoontulon kynnyksen madaltaminen • ottaa aktiivisesti selvää uusien ohjelmien ja sovellusten käyttömahdollisuuksista työssään.

Omien asenteiden tunnistaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tunnistaa omia asenteitaan ja mielikuviaan digitaalisia työvälineitä kohtaan - kannustaa asiakkaita ja työyhteisöä kokeilemaan uusia työvälineitä - arvioi menetelmän käyttökelpoisuuden kuhunkin tilanteeseen - tunnistaa ja tunnustaa omat kehittämisalueensa digitaalisessa osaamisessaan - hankkii tarvittavaa apua työnsä tueksi - pohtii realistisesti omaa työntekijäidentiteettiään ja auttamiskäsitystään suhteessa digitaalisiin työvälineisiin.

Opiskelija kehittää omia ja työyhteisön digitaalisia valmiuksia.

Digitaalisten valmiuksien kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- suunnittelee ja toteuttaa tarkoituksenmukaisen työyhteisöön soveltuvan kehittämisprojektin, jonka tavoitteena on vahvistaa omia ja työyhteisön ajantasaisia digitaalisia taitoja mielenterveys- ja päihdetyössä - arvioi kehittämisprojektin onnistumista ja tekee rakentavia kehittämisesityksiä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla ehkäisevän, hoidollisen, kuntouttavan, asumispalveluja tukevan, toipumista edistävän tai haittoja vähentävän mielenterveys- ja päihdetyön ympäristössä kokonaan tai osin digitaalisesti tapahtuvassa asiakastyössä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.4. Laajentuvassa yhteisössä toimiminen, 25 osp (200626)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia laajentuvassa yhteisössä
- käyttää yhteisöllisyyttä ja jaettua asiantuntijuutta vahvistavia työmenetelmiä
- arvioida ja kehittää omaa toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija toimii laajentuvassa yhteisössä.

Toiminta laajentuvassa yhteisössä	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tietää laajentuvan yhteisön käsitteen sekä sen toimintaperiaatteet - ymmärtää, keitä kaikkia yhteisöön kuuluu ja vastaanottaa erilaisia jäseniä omasta roolistaan käsin - erottaa eri kokemustoimijakäsitteet toisistaan, kuten vertaistoimija, vertaistyöntekijä, koulutettu kokemusasiantuntija, kokemustoimija ja kokemuksen omaava ammattilainen - toimii omassa ammatillisessa tai kokemustoimijaroolissaan yhdessä eritaustaisten vapaaehtoistyöntekijöiden sekä asiakkaiden kanssa - ottaa huomioon läheisten, opiskelijoiden ja muiden yhteisöön liittyvien henkilöiden osallisuuden - edistää toiminnallaan eri tavoin hankittua osaamista laajentuvan yhteisön tavoitteiden saavuttamiseksi - toimii säädösten mukaisesti eri toimijoiden osallisuutta tukien - työskentelee tavoitteellisesti asiakkaiden toimintakykyä ja arjen hallintaa tukien - ottaa huomioon yhteisössä mahdollisesti esiin nousevan muutosvastarinnan toiminnassaan - käyttää erilaisia osallisuuteen ja vertaistoimintaan soveltuvia digitaalisia työvälineitä työssään.

Opiskelija käyttää yhteisöllisyyttä ja jaettua asiantuntijuutta vahvistavia työmenetelmiä.

Yhteisöllisyyttä ja jaettua asiantuntijuutta vahvistavien menetelmien käyttäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- käyttää ammatillisesti yhteisöä ja yhteisöllisyyttä tukevia työmenetelmiä ja edistää asiakkaiden osallisuutta - toimii jaetussa asiantuntijuudessa, jossa kaikkien yhteisön jäsenten tiedot ja taidot tulevat yhteiseen käyttöön - tukee yhteisön jäseniä ottamaan vastuuta yhteisön toiminnasta - rakentaa, ylläpitää ja kehittää laajentuvan yhteisön vuorovaikutusta arjen toimenpitein - suunnittelee ja toteuttaa yhdessä asiakkaiden kanssa heidän tarpeidensa mukaista ja osallisuutta vahvistavaa toimintaa.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa toimintaansa.

Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	- tunnistaa ja työstää omaa asennettaan ja vastuunottoaan laajentuvassa yhteisössä - arvioi ja kehittää omia dialogisia taitojaan - arvioi ja kehittää omia digitaitojaan - arvioi monipuolisesti yhteisön toimintasuunnitelmaa laajentuvan yhteisön ja jaetun asiantuntijuuden näkökulmasta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla omassa roolissaan jaetussa asiantuntijuudessa ehkäisevän, hoidollisen, kuntouttavan, asumispalveluja tukevan, toipumista edistävän tai haittoja vähentävän mielenterveys- ja päihdetyön ympäristössä laajentuvassa yhteisössä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.5. Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmien käyttäminen, 25 osp (200628)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä valitun mielenterveys- ja päihdetyön menetelmän mukaan
- kohdata kriisissä olevan asiakkaan
- kehittää omaa ammattitaitoaan.

Arviointi

Opiskelija työskentelee valitun mielenterveys- ja päihdetyön menetelmän mukaan.

Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmän mukaan toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• käyttää asiakastyössään työyhteisössä valittua mielenterveys- ja päihdetyössä yleisesti sovellettua ja näyttöön perustuvaa terapeutista viitekehystä tai ohjelmaa, kuten toipumisorientaatio, kognitiivinen terapia, ratkaisukeskeinen viitekehys, ryhmähoidot, luovat menetelmät tai psykofyysinen fysioterapia • sopii yhdessä asiakkaan kanssa työskentelyn tavoitteet • valitsee yhdessä asiakkaan kanssa tarkoituksenmukaiset keinot ja menetelmät tavoitteiden saavuttamiseksi • käyttää menetelmää ammatillisesti asiakkaan tukemiseen, kuten motivointiin, retkahduksen ehkäisyyn, riippuvuudesta toipumiseen tai muutoksen ylläpitoon • käyttää menetelmää ammatillisesti asiakkaan psyykkisten ongelmien, kuten masennuksen, ahdistuneisuuden, psykoosin ja persoonallisuushäiriön hoitoon.

Asiakkaan osallisuuden vahvistaminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvostaa asiakkaan omaa asiantuntijuutta • kunnioittaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta • tukee asiakkaan omien selviytymiskeinojen ja voimavarojen tunnistamista ja vahvistamista • mahdollistaa asiakkaan tasavertaisen osallisuuden • ylläpitää toivoa ja tuo esiin ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä • tukee asiakkaan vuorovaikutustaitojen harjoittamista ja sosiaalisten suhteiden parantamista • mahdollistaa eri ammattialojen ja laajentuvan yhteisön osaamisen käyttämistä asiakkaan edun mukaisesti.

Opiskelija kohtaa kriisissä olevan asiakkaan.

Kriisityön periaatteiden ja menetelmien mukaan toimiminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi asiakkaan kriisitilannetta • tunnistaa työssään erilaisia kriisejä, kuten kehitys- tai elämäntilannekriisi tai traumaattinen kriisi • soveltaa vastuualueensa mukaisesti ja asiakaslähtöisesti kriisityön periaatteita ja menetelmiä prosessin eri vaiheissa • käyttää kriisityöhön soveltuvia digitaalisia työvälineitä • ohjaa asiakasta parantamaan ja ylläpitämään omaa ja elinympäristönsä turvallisuutta • tunnistaa asiakkaan toimintakykyä uhkaavat reaktiot tai traumaattisen kriisin ja ohjaa tarvittaessa kriisi- ja traumatyön erityispalveluihin.

Opiskelija kehittää omaa ammattitaitoaan.

Oman ammattitaidon kehittäminen	
Opiskelija	
Hyväksytyn suorituksen kriteerit	• arvioi omaa toimintaansa mielenterveys- ja päihdetyön menetelmien soveltajana • arvioi ja kehittää valitun mielenterveys- ja päihdetyön menetelmän mukaista toimintaa yhdessä muiden ammattilaisten kanssa • hyödyntää saamaansa palautetta oman ammattitaitonsa kehittämiseen • hyödyntää mielenterveys- ja päihdetyön uutta tutkimustietoa, koulutusta tai muuta saatavilla olevaa tukea ammattitaitonsa kehittämiseen • hyödyntää työnohjausta, vertaistukea tai muuta apua oman työhyvinvointinsa ja ammattitaitonsa kehittämiseen • arvioi omia digitaalisia taitojaan asiakastyössään • tunnistaa ja arvioi omia yhteis- ja ryhmätyötaitojaan • huolehtii aktiivisesti omasta työhyvinvoinnistaan ja ylläpitää elinikäisen oppimisen taitojaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla ehkäisevän, hoidollisen, kuntouttavan, asumispalveluja tukevan, toipumista edistävän tai haittoja vähentävän

mielenterveys- ja päihdetyön ympäristössä soveltamalla valittua mielenterveys- ja päihdetyön menetelmää asiakastyössään.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

3. Käsitteet

Jaettu asiantuntijuus

Jaettu asiantuntijuus tarkoittaa työskentelytapaa, jossa yhteisön (tai verkoston) jäsenten tiedot ja taidot tulevat tasavertaisessa dialogissa yhteiseen käyttöön.

Laajentuva yhteisö

Laajentuvaan yhteisöön voi asiakkaiden sekä työntekijöiden lisäksi kuulua esimerkiksi omaisia, vapaaehtoisia, vertaisia, kokemusasiantuntijoita, opiskelijoita ja työkokeilijoita.

Mielenterveys- ja päihdetyö

Mielenterveys- ja päihdetyön ehkäisevässä, hoidollisessa, kuntouttavassa, asumispalveluja tukevassa, toipumista edistävässä tai haittoja vähentävässä työssä tehtävä asiakastyö.